

สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา
 ฝ่ายบริหารทั่วไป งานธุรการ
 ที่ สบอ. 1072
 วันที่ 12 ก.พ. 59 (11-13)

ต้นฉบับ

เลขที่เอกสารในระบบ E กษ0805.08/107

ฝ่ายบริหารทั่วไป (สลก. รับเอกสารจากภายนอก) รับที่ ขป 1640 วันที่ 5 ก.พ. 2559 / พง.บอ. 833/59
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์หนังสือต่างประเทศ เรื่อง "Living Land"

เรียน รทว.	วันที่กำหนด
☐ เพื่อโปรดพิจารณา ☐ เพื่อโปรดดำเนินการ ☒ เพื่อโปรดทราบ	
เห็นสมควรให้ ผส.บค.ทราบ และให้ทราบทั่วกัน	
หมายเหตุ	

๐/๑๕ 8 ก.พ. 59

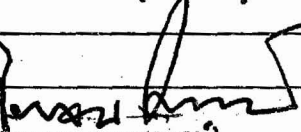
รชจ. 268/59
๕ ก.พ. 59

วิลาสิณี นพलगาม
๐/๑

(นางสาวอรุณี พงษ์พรประเสริฐ)
 ผบ.ท.ลก. รักษาการแทน ลนค.

เรียน ผส.บค.

เพื่อโปรดพิจารณาหนังสือที่แนบมา

ว่าที่ร้อยตรี
 (พเจณ มหาสารกรณ์)

รชจ. - ๕ กพ ๒๕๕๙

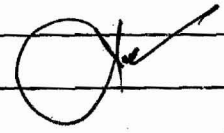
เรียน อธิบดีกรม
 เพื่อโปรดทราบ

เรียน ผอ.รทค. ผอ.สจจ. ทน. 1-9 ผอ. ผบ.ท.ลค.
 กิจการ และภาคีสัมพันธ์
 ให้ทราบทั่วกัน

๐/๑๕

(นางสาวอรุณี พงษ์พรประเสริฐ)
 ผบ.ท.ลก. ปฏิบัติราชการแทน ลนค.

- ๕ กพ ๒๕๕๙

(นายจเร ทองดั่ง)
 ผอ.ท.บอ. รักษาการแทน ผส.บอ.

กรมชลประทาน
เลขรับ ๗๑๑๖๔๐/
วันที่...../๕๑
เวลา.....

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กทม. ๑๐๙๐๐ โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๗๙๒๙๙๐

ที่ กษ ๐๘๐๕.๐๘/ ๑๐๗

วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์หนังสือต่างประเทศ เรื่อง "Living Land"

เรียน อธิบดีกรมชลประทาน

ด้วยกรมพัฒนาที่ดินในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ขอประชาสัมพันธ์หนังสือ Living Land ซึ่งเป็นหนังสือที่ได้รับการเปิดตัวในการประชุม High Level ภายใต้การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย สมัยที่ ๑๒ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘ ณ กรุงอังการา สาธารณรัฐตุรกี โดยรวบรวมความสำเร็จและประสบการณ์จากประเทศต่างๆ ในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาเกษตรอย่างยั่งยืน การจัดการน้ำ และประเด็นการพัฒนาอื่นๆ ในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้จัดทำสรุปเนื้อหาของหนังสือดังกล่าวแล้ว ดังรายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑

ทั้งนี้ กรมพัฒนาที่ดินได้ขออนุญาตบริษัท Tudor Rose ซึ่งเป็นบริษัทจัดพิมพ์หนังสือจากประเทศอังกฤษ ในการนำ E-book ของหนังสือ Living Land เผยแพร่ที่เว็บไซต์กรมพัฒนาที่ดิน (<http://www.ddd.go.th/livingland/index.html#๒>) ในการนี้ใคร่ขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์หนังสือ Living Land ในรูปแบบ E-book เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานพิจารณาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

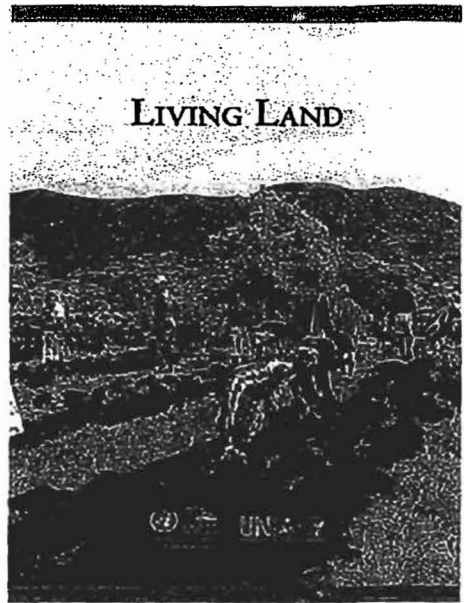
(นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง)
รองอธิบดี รักษาราชการแทน
อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน

บทสรุป “Living Land”

หนังสือ “Living Land” เป็นหนังสือที่รวบรวมการดำเนินงาน ประสบการณ์ ด้านการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย การจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดิน ภัยแล้ง รวมถึงการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน หรือ (Sustainable Land Management: SLM) จากหน่วยงานต่าง ๆ จากประเทศทั้งในทวีปแอฟริกา ยุโรป อเมริกา เอเชีย ออสเตรเลีย และองค์กรระหว่างประเทศ เช่น องค์กรอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO), ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ธนาคารเพื่อการพัฒนาอิสลาม (Islamic Development Bank Group) กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility: GEF) องค์กรด้านการพัฒนาของญี่ปุ่น เช่น Japan International Research Center for Agricultural Sciences: JIRCAS)

เป็นต้น โดยเนื้อหาที่ถ่ายทอดผ่านบทความของนานาชาติ องค์กร และองค์กรภาคประชาสังคมดังกล่าวล้วนเป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน ความสำคัญของปัญหาที่ต้องการการจัดการในมิติที่แตกต่างจากระดับโลก ระดับประเทศ หรือระดับพื้นที่ที่ประสบปัญหา ความท้าทายต่าง ๆ ที่จะทำให้ความรุนแรงของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินเพิ่มขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มขึ้นของประชากร ความต้องการอาหาร เป็นต้น โดยสามารถสรุปเนื้อหาจากบทความทั้งหมดได้เป็น ๕ หัวข้อหลัก ได้แก่ ๑) ผลกระทบของความเสื่อมโทรมของที่ดิน ๒) ปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน ๓) แนวคิดในการจัดการปัญหา ๔) มาตรการในการแก้ไขปัญหา และ ๕) การพัฒนามาตรการทางนโยบาย เพื่อให้การจัดการที่ดินประสบความสำเร็จ

๑) ผลกระทบของความเสื่อมโทรมของที่ดิน ความเสื่อมโทรมของที่ดินส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม และความมั่นคงทางอาหาร ความเสื่อมโทรมทำให้กำลังการผลิตของที่ดินลดลงทำให้การผลิตพืช หรือการเจริญเติบโตของพืชพรรณลดลง มีผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นปัจจัยเพิ่มความเปราะบาง (Vulnerability) จากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในด้านเศรษฐกิจนอกจากผลกระทบโดยตรงกับเกษตรกรหรือประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ได้รับผลกระทบในด้านผลผลิตที่ลดลงจากการผลิตในพื้นที่เสื่อมโทรมแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จากตัวอย่างของจีนที่ประเมินผลกระทบของความเสื่อมโทรมของที่ดินทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจคิดเป็นร้อยละ ๑.๔ ของ GDP ในด้านสังคมมีตัวอย่างของผลกระทบในด้านสังคมในหลายด้านโดยเฉพาะจากประเทศในทวีปแอฟริกา เช่น การอพยพย้ายถิ่นฐาน การละทิ้งพื้นที่ให้เป็นที่ร้าง ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร การสร้างความเข้าใจถึงผลกระทบของความเสื่อมโทรมของที่ดินในหลายมิติที่กล่าวมาข้างต้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน และการกำหนดมาตรการการแก้ปัญหาที่ครอบคลุมและมีส่วนในการสร้างความยั่งยืน

๒) ปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน ปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินจากหนังสือเล่มนี้ส่วนใหญ่จะเสนอปัญหาที่เกิดในพื้นที่แห้งแล้ง หรือ Dryland เป็นพื้นที่อยู่อาศัยของประชากรหนึ่งในสามของโลก และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรที่อาศัยในพื้นที่แห้งแล้งโดยเฉพาะปัญหาความยากจน ในพื้นที่แห้งแล้งปัญหาที่พบจะเป็นการขาดแคลนน้ำ ภัยแล้ง การแพร่กระจายของดินเค็ม การชะล้างพังทลายของดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งสาเหตุของปัญหามาจากด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่เร่งให้ปัญหามีความรุนแรงมากขึ้น และการกระทำของมนุษย์ซึ่งมาจากการใช้ที่ดินโดยการจัดการที่เหมาะสม เช่น การเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ทุ่งหญ้าในจำนวนที่มากเกินไปทำให้เกิดการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ (overgrazing) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม การใช้ไม้สำหรับพลังงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินไม่ได้จำกัดเฉพาะในพื้นที่แห้งแล้งเท่านั้น ในพื้นที่นอกเขตแห้งแล้งเช่นในประเทศไทย อินเดีย และมาเลเซียได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการดินเค็ม การจัดการน้ำเสื่อมโทรม การฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรมจากการทำเหมืองตามลำดับ โดยสรุปแล้ว ปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินเป็นปัญหาที่ครอบคลุมทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้

๓) แนวคิดในการจัดการปัญหา การแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับพื้นที่ และในระดับนโยบาย นอกจากนี้ การสร้างการมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการทำให้การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ จากตัวอย่างของการแก้ปัญหาการสูญเสียหน้าดินหรือตะกอนดินในลุ่มน้ำของประเทศในทวีปแอฟริกา ได้นำเสนอหลักการของการมีส่วนร่วมที่น่าสนใจ โดยใช้การมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการดำเนินงานตั้งแต่การจัดทำข้อมูล การสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพ เพื่อสร้างให้เกิดการยอมรับและร่วมดำเนินงาน (Commitment) ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งได้สรุปกระบวนการย่อยในการสร้างการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

๑) การแจ้งข้อมูลกิจกรรม/โครงการ

๒) การจัดตั้งองค์กร หรือกลไกในการดำเนินงานในระดับชุมชน

๓) การประเมินพื้นที่ ทรัพยากร ปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหา และงบประมาณที่ต้องใช้โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

๔) แบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ถ้าเป็นไปได้สามารถให้การลงนามข้อตกลง (Signed Memorandum of Understanding)

๕) การให้จัดทำแผนการปฏิบัติการและให้ข้อเสนอแนะ และช่วยเหลือชุมชนในการดำเนินงาน

๖) ประเมินผลการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม

การประเมินสถานะความเสื่อมโทรมของที่ดินถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการระบุปัญหา การจัดระดับความรุนแรงของปัญหา รวมถึงความเป็นไปได้ในการประเมินผลกระทบในเชิงเศรษฐศาสตร์ เช่น ประเทศนามิเบีย ประเมินว่าความเสื่อมโทรมของที่ดินพื้นที่ ๒๖ ล้านเฮกตาร์ จะทำให้เกิดการสูญเสียในเชิงเศรษฐกิจจำนวน ๑.๖ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น การพัฒนาข้อมูลในการประเมินปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินระดับความรุนแรง หรือตัวเลขผลกระทบทางเศรษฐกิจจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการสร้างความเข้าใจ การรับรู้ การพัฒนารอบนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหามาตรการ หรือ Sustainable Land Management (SLM) ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาที่เหมาะสมกับพื้นที่แล้ว ข้อมูลการประเมินปัญหาดังกล่าวจะ

ถูกนำมาพิจารณาในการเลือกพื้นที่ที่มีปัญหาในลักษณะเดียวกับเพื่อขยายผลการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่ปัญหาอื่น ๆ

นอกจากนี้ การพัฒนาข้อมูลพื้นฐาน (Baseline) ประกอบกับการประเมินปัญหาอย่างต่อเนื่องตามช่วงเวลาจะทำให้เข้าใจถึงปัญหาได้อย่างชัดเจน จากตัวอย่างของประเทศออสเตรเลียที่ทำการติดตามผลกระทบจากภัยแล้งอย่างต่อเนื่องและพัฒนาข้อมูลพื้นฐาน (Baseline) อย่างเป็นระบบทำให้พบว่าปัญหาภัยแล้งทางตอนใต้ของประเทศออสเตรเลียไม่ใช่ปัญหาภัยแล้งตามเหตุการณ์ที่เป็นครั้งคราวเท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเป็นสภาวะแห้งแล้งที่รุนแรงขึ้น (increasing aridity) จากการค้นพบจากการติดตามและประเมินปัญหาดังกล่าวทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของปัญหาภัยแล้งกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากขึ้น

๔) มาตรการในการแก้ไขปัญหา มีการนำเสนอมาตรการในการแก้ไขปัญหาคความเสื่อมโทรมในหลายวิธีซึ่งมีการใช้วิธีการที่แตกต่างกันตามสภาพปัญหา สภาพภูมิประเทศ และความต้องการของชุมชน โดยสรุปแล้วมาตรการในการแก้ไขปัญหประกอบด้วย การอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ การพัฒนาพืชทนแล้ง ทนเค็ม การจัดหาแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ การป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน การปรับปรุงบำรุงดิน การผลิตพืชอาหารสัตว์ในพื้นที่ทุ่งหญ้า รวมทั้งด้านการส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกร ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดิน สำหรับในพื้นที่ที่เป็นทะเลทรายจะมีมาตรการเพิ่มเติมในการควบคุมการเคลื่อนที่ (Shifting) ของทะเลทราย การบำบัดน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตร เนื่องจากมีปริมาณน้ำที่จำกัด ซึ่งโดยภาพรวมแล้วมาตรการด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำจะเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการสำคัญในการแก้ไขความเสื่อมโทรมของที่ดิน

๕) การพัฒนามาตรการทางนโยบายเพื่อให้การจัดการที่ดินประสบความสำเร็จ จากการดำเนินงานด้านการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดินในหลายประเทศได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนารอบนโยบายเพื่อสร้างการสนับสนุนในให้โครงการดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ งบประมาณ รวมถึงการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในระดับโลกในเรื่องของ “สถานะความเสื่อมโทรมของที่ดินที่เป็นกลาง” หรือ LDN ซึ่งเป็นแนวคิดในการรักษาความสมดุลไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมของที่ดินเพิ่มขึ้น การประสบความสำเร็จในแนวคิด LDN จึงต้องอาศัยทั้งการฟื้นฟู การป้องกัน และการจัดการที่ดินเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการใช้ประโยชน์ ดังนั้น LDN จึงเป็นเป้าหมายในเชิงนโยบายที่ประเทศสมาชิกภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายจะต้องนำมาดำเนินงาน โดยพัฒนากลไก การสนับสนุน หรือเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้ LDN ประสบความสำเร็จในระดับประเทศ

ในการพัฒนานโยบาย แผนงานในระดับประเทศ มีเครื่องมือ (Tools) ที่ช่วยในการพัฒนาแผนงาน โครงการ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการกักเก็บคาร์บอน หรือที่เรียกว่า EX-Ante Carbon-balance Tool (EX-ACT) ซึ่งพัฒนาโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือ FAO EX-ACT ช่วยในการประเมินว่าโครงการที่เสนอจะส่งผลประโยชน์ในด้านการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือเก็บกักคาร์บอนในปริมาณเท่าไร ซึ่งสามารถคัดเลือกโครงการที่ให้ผลประโยชน์ดังกล่าว ทั้งนี้ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดการที่ดิน หรือการปรับปรุงบำรุงดิน ก็มีมีส่วนช่วยในลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือเก็บกักคาร์บอน ดังนั้นจึงเป็นทางเลือกสำหรับผู้ตัดสินใจ (Decision Makers) ในการพิจารณาให้การสนับสนุนโครงการ งบประมาณสำหรับขับเคลื่อนการดำเนินงาน

อย่างไรก็ตามการพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมินความเสี่ยง
โทรมของที่ดิน หรือการประเมินมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาเพื่อสร้างความเข้าใจ และประกอบการ
ตัดสินใจ รวมทั้งใช้กระบวนการพัฒนาโยบายจากล่างสู่บน (Bottom up) ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์ การระบุ
ปัญหา ความต้องการ และแนวทางแก้ไขของประชาชน เกษตรกรในพื้นที่ในลักษณะสหวิทยาการ (Multi-
disciplinary)

กลุ่มงานอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย กองแผนงาน
ธันวาคม ๒๕๕๘